

บันทึกการประชุม

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๑๗๕

วันจันทร์ ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙

ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายจรูญ สิงหเสนี	โฆษกกรรมการ
๕. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๖. นางจรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๗. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๘. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๙. นายธีรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๐. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๑. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๒. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๓. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๔. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๕. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	กรรมการ
๑๖. นายอัชพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๗. พลเอก อภิรัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๘. นายธนาวัฒน์ สัมพันธ์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นางกิริณา สุมาวงศ์	(ลาการประชุม)
๒. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายวรวิทย์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานประธานรัฐสภา

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นายเจษฎ์ โทณะวณิก

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสาวภัทรา เชื้ออรอด

๒. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

๓. นายณัฐ มโนกุลอนันต์

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๕๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๑๗๔ วันพฤหัสบดี ที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของคณะอนุกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาแนวทางการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ได้เสนอประเด็นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ให้ที่ประชุมพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. การจัดตั้งพรรคการเมือง

๑.๑ วิธีการจัดตั้งพรรคการเมือง

- ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอนั้น กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ค่อนข้างมากกว่าหลักเกณฑ์และขั้นตอนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้นำแนวทางมาจากพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔

- ขั้นตอนการรับจดทะเบียนพรรคการเมืองมีหลายขั้นตอน เช่น ผู้ริเริ่มจำนวนสิบห้าคนยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเพื่อออกหนังสือรับรองการแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง โดยผู้ริเริ่มต้องไปดำเนินการรวบรวมสมาชิกให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคนจากทุกภูมิภาคในประเทศ ซึ่งจะต้องมีสมาชิกภาคละไม่น้อยกว่าห้าร้อยคน จึงมายื่นขอจดทะเบียนพรรคการเมืองอีกครั้ง พร้อมนโยบายพรรคการเมืองและข้อบังคับพรรคการเมือง และเอกสารอื่น ๆ อีกจำนวนมาก แต่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ เมื่อมีสมาชิกครบตามจำนวนและเงื่อนไขที่กำหนด นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนให้แก่พรรคการเมือง โดยพรรคการเมืองยื่นพร้อมนโยบายพรรคการเมืองและข้อบังคับพรรคการเมือง และจะต้องรวบรวมสมาชิกให้ได้จำนวนห้าพันคนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่จดทะเบียนพรรคการเมือง

- จำเป็นหรือไม่ที่การจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนค่อนข้างมากในการจดทะเบียนจัดตั้งพรรค โดยเฉพาะเงื่อนไขการมีสมาชิกจากทุกภาคของประเทศ เพราะการกำหนดดังกล่าวจะทำให้การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อดำเนินกิจกรรมเฉพาะด้านที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านแรงงาน หรือด้านคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น จะทำได้ยากและอาจไม่สอดคล้องกับมาตรา ๔๕ ของร่างรัฐธรรมนูญ เรื่องเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง

๑.๒ จำนวนสมาชิก

- ความสำคัญของจำนวนสมาชิกของพรรคการเมืองแต่ละพรรค จะขึ้นอยู่กับจำนวนเป็นสำคัญหรือไม่ จะสะท้อนถึงกรณีที่พรรคการเมืองจะใช้เป็นการอ้างถึงความนิยมของพรรคการเมือง และการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองหรือไม่ เพราะข้อเท็จจริงที่ปรากฏ บางพรรคการเมืองมีสมาชิกจำนวนมากแต่จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลับน้อยกว่าพรรคการเมืองที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า เป็นต้น

- ควรที่จะนำจำนวนสมาชิกพรรคมาเป็นเครื่องมือในการคำนึงถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเหมาะสมหรือไม่ เช่น ในเขตเลือกตั้งใด หากพรรคการเมืองประสงค์จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีจำนวนสมาชิกจำนวนขั้นต่ำเท่าใดในเขตเลือกตั้งนั้น เพื่อสะท้อนให้เห็นการแข่งขันในทางนโยบายของพรรคการเมืองที่จะได้รับเลือกมาเป็นตัวแทนในสภาผู้แทนราษฎรและทางการเมือง

๑.๓ สาขาพรรคการเมือง

- ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่เสนอโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้เงื่อนไขในการดำเนินกิจกรรมพรรคการเมือง โดยภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่จดทะเบียนพรรคการเมือง ต้องดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมืองในแต่ละภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนกำหนดอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา และการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าสองร้อยคนในพื้นที่รับผิดชอบ

- ความจำเป็นที่พรรคการเมืองต้องมีสาขาพรรคในทุกแห่งที่พรรคการเมืองจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหรือของพรรคการเมืองหรือไม่ จะใช้ระบบอื่นที่จะถือว่าเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองในการประสานกับสมาชิกพรรคการเมืองหรือดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองในพื้นที่ และการกำหนดให้ต้องมีสาขาพรรคการเมืองทุกภาคและจังหวัดที่กำหนด หากสมควรที่จะมีการส่งเสริมให้มีการ

จัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อดำเนินกิจกรรมเฉพาะด้าน ก็อาจทำไม่ได้ ซึ่งหากใช้ระบบตัวแทนของพรรคการเมืองในการประสานกับสมาชิกอาจมีความเหมาะสมกว่า

๑.๔ การจ่ายเงินบำรุงพรรคการเมืองของสมาชิก

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนดให้สมาชิกต้องจ่ายค่าบำรุงพรรคการเมืองทุกคนตามอัตราที่พรรคการเมืองกำหนด เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง และต้องชำระด้วยเงินตนเอง ผู้ใดจะชำระแทนให้แก่สมาชิกมิได้ เพื่อวัตถุประสงค์ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรคการเมือง

- การเรียกเก็บค่าสมาชิก (เงินบำรุงพรรคการเมือง)

ประธานกรรมการสอบถามว่า ถ้าได้สมาชิกพรรคไม่ครบ พรรคการเมืองจะสามารถส่งผู้สมัครได้หรือไม่ และพรรคการเมืองถือว่าเกิดขึ้นเมื่อใด

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดว่า การเป็นพรรคการเมืองเริ่มตั้งแต่นายทะเบียนจดทะเบียนให้ แต่ภายในหนึ่งปีพรรคการเมืองที่ได้รับการจดทะเบียนจะต้องปฏิบัติให้ครบตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

นายอัชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า เงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่เป็นการขัดขวางการส่งผู้สมัครของพรรคการเมือง แต่จะส่งผลต่อเมื่อพรรคการเมืองไม่สามารถปฏิบัติให้ครบหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในหนึ่งปี พรรคการเมืองดังกล่าวอาจถูกยุบพรรค ทั้งนี้ ประเด็นที่ควรพิจารณา คือ ในการจัดตั้งพรรคการเมืองควรเป็นไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่สามารถจดทะเบียนได้ง่าย หรือจะเป็นไปตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่คณะกรรมการเลือกตั้งเสนอมา ซึ่งการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองจะทำได้ยากขึ้น โดยผู้ประสงค์จะจดทะเบียนพรรคการเมืองจะต้องปฏิบัติให้ครบหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายให้แล้วเสร็จก่อน จึงจะสามารถไปยื่นจดทะเบียนได้

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอมานั้น จะทำให้การจดทะเบียนพรรคการเมืองทำได้ยากกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ และหากนำมาใช้ในการเลือกตั้งปี ๒๕๖๐ ที่จะถึงนี้ อาจส่งผลให้ไม่มีพรรคการเมืองใหม่จดทะเบียนได้ จึงขอเสนอให้แก้ไขหลักเกณฑ์การจัดตั้งพรรคการเมือง โดยลดจำนวนสมาชิกลงเพื่อให้พรรคการเมืองใหม่สามารถจดทะเบียนได้

- ควรกำหนดให้พรรคการเมืองมีสมาชิกสามร้อยคนเพื่อให้สามารถยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเพื่อออกหนังสือรับรองการแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ แต่ภายในหนึ่งปีพรรคการเมืองดังกล่าวต้องไปดำเนินการรวบรวมสมาชิกให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่าห้าร้อยถึงหนึ่งพันคน และต้องหาสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปีจนกว่าจะครบห้าพันคนภายในสี่ปี เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีพรรคการเมืองใหม่เกิดขึ้น แต่พรรคการเมืองต้องไม่เกิดง่ายจนเกินไป ทั้งนี้ หากภายในกำหนดสี่ปีไม่สามารถหาสมาชิกได้ก็ต้องยุบพรรคไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า อาจกำหนดจำนวนสมาชิกสี่ร้อยคน ประกอบด้วยสมาชิกจากภาคต่างๆ ทั้งสี่ภาค ภาคละหนึ่งร้อยคน สามารถยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเพื่อออกหนังสือรับรองการแจ้งการจัดตั้งพรรคได้ เพื่อให้จำนวนสมาชิกพรรคไม่มากเกินไปจนเป็นปัญหาในการจัดตั้งพรรคการเมือง และไม่น้อยเกินไปจนขาดความเหมาะสมในการจัดตั้งพรรคการเมือง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เมื่อพิจารณาถึงเรื่องจำนวนบุคคลในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือการเข้าชื่อถอดถอน การจัดตั้งพรรคการเมืองควรมีจำนวนสมาชิกมากพอสมควร และอาจต้องมากกว่าจำนวนห้าพันคน เนื่องจากจำนวนดังกล่าวเป็นจำนวนที่กำหนดไว้แล้ว นอกจากนี้ การมีสมาชิกจำนวนน้อยจะส่งผลกระทบต่อมาตรการที่จะกำหนดให้พรรคการเมืองเป็นของมวลชนและสมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในอนาคตได้ เพราะเมื่อจำนวนสมาชิกน้อยพรรคการเมืองก็ไม่สามารถเป็นพรรคมวลชนได้ โดยหลักเกณฑ์การจดทะเบียนพรรคการเมืองต้องทำได้ไม่ยาก แต่จำนวนสมาชิกต้องมีการกำหนดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการเป็นพรรคมวลชน

ประธานกรรมการกล่าวว่า เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกพรรคการเมืองควรมีจำนวนห้าร้อยคน ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจากภาคต่าง ๆ ทั้งสี่ภาค ไม่น้อยกว่าภาคละหนึ่งร้อยคน

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ในภาวะเริ่มแรกภายใต้การเมืองในปัจจุบันควรกำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งพรรคการเมืองให้ง่าย โดยอาจกำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองต้องมีจำนวนห้าร้อยคน ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจากภาคต่าง ๆ ทั้งสี่ภาค ไม่น้อยกว่าภาคละหนึ่งร้อยคน แต่ควรมีการกำหนดให้พรรคการเมืองต้องไปดำเนินการรวบรวมสมาชิกให้ได้จำนวนเพิ่มมากขึ้นโดยกำหนดว่าหนึ่งปีควรมีสมาชิกพรรคเท่าใด และสองปีควรมีสมาชิกพรรคเท่าใด เพื่อให้พรรคการเมืองสนใจที่จะพัฒนาพรรคการเมืองของตนในระยะยาว

ประธานกรรมการกล่าวว่า การพัฒนาพรรคการเมืองในระยะยาวขึ้นอยู่กับกลไกที่จะไปเขียนในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ว่าพรรคการเมืองต้องดำเนินการอย่างไร เช่น หลังจากการเลือกตั้งครั้งแรกแล้ว กำหนดในกฎหมายไว้ว่าพรรคการเมืองจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตใดได้ก็ต่อเมื่อพรรคการเมืองมีสาขาพรรคหรือมีผู้แทนพรรคอยู่ในเขตดังกล่าวไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าคน ถ้ากำหนดไว้เช่นนี้พรรคการเมืองก็ต้องไปตั้งสาขาพรรคหรือทำให้มีผู้แทนพรรคอยู่ในเขตดังกล่าว เพื่อให้สามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตนั้น ๆ ได้ ซึ่งการกำหนดดังกล่าวจะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคมีส่วนร่วมในการตัดสินใจส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตนั้นเพิ่มมากขึ้น และมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ประเด็นสำคัญคือ จะต้องมีการเริ่มในการจัดตั้งพรรคการเมืองหรือไม่ หรือเมื่อรวบรวมสมาชิกพรรคได้ครบแล้วสามารถจัดตั้งพรรคได้เลย นอกจากนี้ การกำหนดให้จำนวนสมาชิกพรรคการเมืองกับสาขาพรรคการเมืองเป็นหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งพรรคการเมือง มีความจำเป็นหรือไม่ เพราะพรรคการเมืองบางพรรคที่จัดตั้งเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เป็นการรวมตัวกันในสิ่งที่กลุ่มบุคคลให้ความสนใจ การไม่มีสาขาหรือไม่มีจำนวนสมาชิกในแต่ละภาคไม่น้อยกว่าภาคละหนึ่งร้อยคน จะทำให้กลุ่มดังกล่าวไม่สามารถจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า การรวมกลุ่มเพื่อเป็นพรรคการเมืองไม่ว่าจะด้วยความสนใจร่วมกันหรือเหตุใด ๆ พรรคการเมืองนั้นย่อมต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ดังนั้น ควรมีประชาชนจากทุกภาคเข้ามามีส่วนร่วมในพรรคการเมืองจึงไม่ได้กำหนดว่าต้องมีสมาชิกในทุกจังหวัด แต่ให้มีสมาชิกในทุกภาค

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หลักเกณฑ์การจัดตั้งพรรคการเมืองควรกำหนดให้มีสมาชิกพรรคการเมืองจำนวนห้าร้อยคน โดยปีแรกอาจจะกำหนดให้มีจำนวนสมาชิกหนึ่งร้อยคน ปีที่สองมีจำนวนสมาชิกสองร้อยคน และเพิ่มจำนวนสมาชิกทุกปีโดยต้องมีจำนวนสมาชิกห้าร้อยคนภายในห้าปี เพื่อให้จำนวนสอดคล้องกับระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ไม่ควรกำหนดให้ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนในแต่ละภาค เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสนใจร่วมกันในเรื่องใด ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง

ประธานกรรมการกล่าวว่า การให้จัดตั้งพรรคการเมืองโดยกลุ่มคนที่มีความสนใจในบางเรื่องจะพิจารณาจากจำนวนรวมของสมาชิกเป็นหลัก ไม่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคอื่น จึงควรพิจารณาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เช่น การรวมกลุ่มกันคัดค้านการทำเขื่อนในทุกกรณี นโยบายของกลุ่มดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อประชาชนในทุกภาค หากประชาชนในจังหวัดอื่นไม่เห็นด้วยในการคัดค้านนั้นจะอย่างไรเมื่อประเทศไทยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หากการรวมกลุ่มของกลุ่มคนที่มีความสนใจในบางเรื่องเป็นแนวความคิดที่ที่จะต้องรวบรวมสมาชิกในแต่ละภาคได้ เพราะต้องมีกลุ่มคนในภาคต่าง ๆ เห็นด้วยและพร้อมที่จะเข้าร่วม

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองของแต่ละประเทศอยู่บนพื้นฐานที่แตกต่างกัน ในบางประเทศพรรคการเมืองเป็นเรื่องระดับชาติ เป็นเรื่องการเข้าสู่อำนาจรัฐ ดังนั้นการที่พรรคการเมืองไม่มีสาขา ไม่มีสมาชิกกระจายไปทั่วประเทศ หรือไม่ส่งสมาชิกพรรคลงสมัครรับเลือกตั้งก็ไม่สามารถเป็นพรรคการเมืองต่อไปได้ ในต่างประเทศบางประเทศไม่ได้มีการระบุเฉพาะเจาะจงว่าพรรคการเมืองต้องกระจายไปทั่วประเทศ และไม่จำเป็นต้องส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่จะกำหนดว่าถ้าพรรคการเมืองจะส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตใด จังหวัดใด ต้องมีสมาชิกพรรคในเขตนั้น จังหวัดนั้น หากไม่ประสงค์จะส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง ก็สามารถดำเนินกิจกรรมการเมืองอื่นได้ โดยกิจกรรมดังกล่าวหากเป็นการดำเนินกิจกรรมทั้งประเทศเงินสนับสนุนจะเป็นรูปแบบหนึ่ง หากไม่เป็นกิจกรรมทั้งประเทศเงินสนับสนุนก็จะเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง จึงเห็นว่าการจัดตั้งพรรคการเมืองควรมีการผสมผสานไม่ให้เกิดการจัดตั้งพรรคการเมืองทำได้ยากเกินไป และสามารถดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาทางการเมืองโดยไม่ต้องลงสมัครรับเลือกตั้งก็ได้ แต่หากจะให้มีการลงสมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครก็ควรต้องมีความเชื่อมโยงกับบุคคลในพื้นที่ด้วย

- ผู้ริเริ่มจำนวนสิบห้าคนยังจำเป็นต้องมี เพราะกลุ่มคนดังกล่าวเปรียบเสมือนกรรมการบริหารพรรคมีหน้าที่เรียกประชุม เพื่อกำหนดนโยบาย และข้อบังคับของพรรคการเมือง ถ้าไม่มีผู้ริเริ่มดังกล่าวอาจจะเป็นปัญหาได้ แต่ทั้งนี้อาจเพิ่มหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองว่า นอกจากผู้ริเริ่มสิบห้าคนแล้วให้มีสมาชิกพรรคการเมืองจำนวนห้าร้อยคน ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจากภาคต่าง ๆ ทั้งสี่ภาคไม่น้อยกว่าภาคละหนึ่งร้อยคนด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในการจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อให้เป็นไปได้โดยง่ายอาจกำหนดให้การจัดตั้งพรรคการเมืองจะมีผู้ริเริ่มก็ได้ หรือไม่มีผู้ริเริ่มแต่มีสมาชิกพรรคการเมืองจำนวนห้าร้อยคน ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจากภาคต่าง ๆ ทั้งสี่ภาค ไม่น้อยกว่าภาคละหนึ่งร้อยคน ก็สามารถจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญให้เสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง ส่วนเรื่องการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตใดสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อพรรคการเมืองมีสาขาพรรคหรือมีผู้แทนพรรคอยู่ในเขตดังกล่าวนั้นไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าคน พรรคการเมืองก็จะต้องไปตั้งสาขาพรรคหรือทำให้มีผู้แทนพรรคอยู่ในเขตดังกล่าวนั้น โดยจะนำไปกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลไม่นำมาใช้กับการเลือกตั้งครั้งแรก แต่ทุกพรรคการเมืองทั้งใหม่และเก่าต้องประกอบด้วยสมาชิกจากภาคต่าง ๆ ทั้งสี่ภาค ไม่น้อยกว่าภาคละหนึ่งร้อยคนด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ผู้ริเริ่มจำนวนสิบห้าคนมาจากจำนวนบุคคลในการจัดตั้งสมาคม ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสนอให้กำหนดจำนวนผู้ริเริ่มเป็นร้อยละสิบของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นจำนวนห้าสิบคนเพื่อให้เกิดความหลากหลาย ส่วนสมาชิกพรรคจำนวนห้าร้อยคนไม่จำเป็นต้องมาจากภาคต่าง ๆ ไม่น้อยกว่าภาคละหนึ่งร้อยคน สามารถมาจากภาคเดียวกันได้เพื่อให้เกิดการหลอมรวมทางด้านอุดมการณ์ แต่หากจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตใดพรรคการเมืองต้องมีสาขาพรรคหรือมีผู้แทนพรรคอยู่ในเขตดังกล่าวด้วย

- พรรคการเมืองมีบทบาทเป็นตัวแทนประชาชน แต่กลุ่มความสนใจจะดูแลเฉพาะเรื่องในกลุ่มของตนให้ความสนใจจึงเป็นกลุ่มผลประโยชน์ การให้กลุ่มดังกล่าวมีส่วนร่วมทางสังคมถือว่ามีความจำเป็น แต่ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้กลุ่มความสนใจดังกล่าวจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง เนื่องจากพรรคการเมืองต้องมีความสนใจดูแลปัญหาของชาติ และต้องมีความสามารถหลากหลายในการดูแลนโยบายซึ่งซับซ้อนขึ้นตามสภาวะการณ์ของสังคมด้วย

- ประชาชนทั่วไปอาจเข้าใจว่าการจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นเสรีภาพทางการเมืองประเภทหนึ่ง แต่การจัดตั้งพรรคการเมืองตามกฎหมายจะหมายถึงกลุ่มคนที่รวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อเข้ามามีอำนาจรัฐหรือเข้ามาเป็นรัฐบาล ซึ่งการจัดตั้งพรรคการเมืองควรมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้ามาเป็นรัฐบาลด้วย มิใช่เพียงต้องการจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อเป็นฝ่ายค้านเท่านั้น ส่วนการให้พรรคการเมืองจะต้องมีสาขาของพรรคการเมืองนั้น เพื่อต้องการให้พรรคการเมืองมีกลุ่มมวลชนหรือสมาชิกสนับสนุนซึ่งจะทำให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองไม่ขึ้นอยู่กับกลุ่มบุคคลเพียงกลุ่มเดียว

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญชี้แจงว่า การจัดตั้งพรรคการเมืองมีหลักการสำคัญในเรื่องการรวมตัวกันของกลุ่มคนเพื่อเข้ามาบริหารประเทศในทุกด้าน ส่วนเสรีภาพของบุคคลที่จะรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง โดยการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น ควรคำนึงถึงรูปแบบของประเทศไทยที่เป็นรัฐเดี่ยวและอยู่ในช่วงการปฏิรูปประเทศซึ่งประชาชนจากภูมิภาคต่างๆ ควรมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองด้วย นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มีหลักการในเรื่องการจัดตั้งพรรคการเมืองที่ง่ายเกินไป หากกำหนดให้มีผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองจำนวนมาก อาจทำให้การจัดตั้งพรรคการเมืองทำได้ยากขึ้น ซึ่งควรศึกษากฎหมายในเรื่องผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองของต่างประเทศประกอบด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเมืองของประเทศไทยที่ถูกผูกขาดจากพรรคการเมืองบางพรรค และควรหาแนวทางที่จะทำให้พรรคการเมืองที่มีอยู่แล้วสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้และทำให้เกิดพรรคการเมืองใหม่ๆ ด้วย และในการจัดตั้งพรรคการเมืองควรกำหนดให้มีหลักเกณฑ์ในเรื่องผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรคการเมือง การบังคับให้พรรคการเมืองต้องส่งผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง และการให้เงินอุดหนุนพรรคการเมืองที่เหมาะสมกับผลงานของพรรคการเมืองด้วย ซึ่งจะทำให้พรรคการเมืองใหม่ๆ มีความเข้มแข็งและทำให้พรรคการเมืองที่มีอยู่แล้วสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้

- ควรหาข้อสรุปในเรื่องการจัดตั้งพรรคการเมืองว่าต้องการให้การจัดตั้งพรรคการเมืองทำได้ยากหรือทำได้ง่ายขึ้น ส่วนเรื่องการสนับสนุนพรรคการเมืองนั้นควรกำหนดให้มีเงื่อนไขในการสนับสนุนพรรคการเมืองที่ชัดเจน และควรมีกฎเกณฑ์ที่จะบังคับให้พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมและไม่เป็นการบังคับพรรคการเมืองมากเกินไป

- ควรหาข้อสรุปในเรื่องการจัดตั้งพรรคการเมืองว่าจะใช้รูปแบบใดระหว่างรูปแบบการให้มีผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งจะต้องไปหาสมาชิกพรรคการเมืองจำนวนห้าพันคนมาประชุมเพื่อจัดตั้ง

พรรคการเมือง กับรูปแบบที่ทำให้ประชาชนจำนวนหนึ่งสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อยื่นขอจัดตั้งพรรคการเมือง ได้ทันทีโดยไม่ต้องมีผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง

- ควรหาข้อสรุปในเรื่องผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองว่าควรมีจำนวนเท่าใด เรื่องสมาชิกของพรรคการเมืองจะต้องแบ่งตามภูมิภาคหรือไม่ และควรมีจำนวนเท่าใด ซึ่งในการหาสมาชิกของพรรคการเมืองตามภูมิภาคต่างๆ นั้น ประชาชนสามารถใช้เครือข่ายของการสื่อสารเพื่อรวมตัวกันหรือเข้ามาเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองได้ นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าพรรคการเมืองบางพรรคต้องการเป็นพรรคการเมืองขนาดกลางหรือพรรคร่วมรัฐบาลเท่านั้น

- หากผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองมีจำนวนมากเกินไปอาจทำให้เกิดปัญหาในการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ เนื่องจากกระบวนการในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองจะใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบค่อนข้างมาก และควรคำนึงถึงเรื่องการจัดการเลือกตั้งภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งมีผลบังคับใช้ด้วย ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ต้องการจัดตั้งพรรคการเมืองไม่สามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้ทันก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง

- การจัดตั้งพรรคการเมืองมีความสำคัญ ผู้ที่ต้องการเข้าสู่การเมืองจะต้องมีความพยายามในการดำเนินการตามกฎหมาย และอาจมีบางส่วนที่เตรียมการสำหรับการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้แล้ว นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงกรณีที่พรรคการเมืองหรือนักการเมืองเคยก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศด้วย ซึ่งควรหาแนวทางในการป้องกันหรือยับยั้งไม่ให้พรรคการเมืองก่อปัญหาขึ้นอีก

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ในการจัดตั้งพรรคการเมืองอาจไม่จำเป็นต้องใช้รูปแบบของผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองแต่สามารถใช้รูปแบบให้ประชาชนจำนวนหนึ่งสามารถรวมตัวกันและเข้าชื่อร่วมกันเพื่อยื่นขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้ทันที ซึ่งจะสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้ทันก่อนการเลือกตั้ง

นายสุพจน์ ไข่มุกต์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม กล่าวว่า ควรปฏิรูปพรรคการเมืองและนักการเมืองก่อนการเลือกตั้ง โดยการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น ไม่ควรใช้กระบวนการที่จะทำให้การจัดตั้งพรรคการเมืองทำได้ยากเกินไปหรือง่ายเกินไป และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมือง ควรคำนึงถึงการกระจายตัวของประชาชนตามภูมิภาคต่างๆ ด้วย เนื่องจากในแต่ละภูมิภาคจะมีจำนวนประชากรที่แตกต่างกัน ส่วนจำนวนของผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น ไม่ควรมีจำนวนที่น้อยเกินไป อาจมีจำนวนห้าสิบคนซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะสม ส่วนเรื่องสมาชิกของพรรคการเมืองสามารถกำหนดให้พรรคการเมืองจะต้องหาสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดไว้ ภายในห้าปีได้ หากพรรคการเมืองใดไม่สามารถหาสมาชิกตามที่กำหนดไว้ก็ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มีหลักการในการจัดตั้งพรรคการเมืองที่ทำได้ง่ายเกินไป แต่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอนั้น กำหนดให้มีผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งจะต้องรวบรวมสมาชิกของพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดไว้ให้ครบก่อนที่จะขอขึ้นจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองได้ ซึ่งอาจทำให้การจัดตั้งพรรคการเมืองต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร โดยกรรมการส่วนใหญ่ได้พิจารณาถึงแนวทางในการจัดตั้งพรรคการเมืองที่เหมาะสมโดยมีแนวทางในการให้ประชาชนสามารถรวมตัวกันจำนวนห้าร้อยคน เพื่อยื่นเรื่องขอจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองได้ทันที แต่ยังมีกรรมการบางส่วนเห็นว่าประชาชนที่รวมตัวกันจำนวนห้าร้อยคนนั้น จะต้องมาจากทุกภูมิภาคด้วย อย่างไรก็ตาม ควรคำนึงถึงขั้นตอนและระยะเวลาในการตรวจสอบคุณสมบัติของประชาชนที่ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองจำนวน

หาร้อยคนด้วย ในเบื้องต้นขอเสนอให้คณะกรรมการหาข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้งพรรคการเมืองว่า จะต้องมีการประชาชนจากทุกภูมิภาคเข้ามามีส่วนร่วมจัดตั้งพรรคการเมืองหรือไม่ และควรกำหนดให้มีผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองหรือไม่ และควรมีจำนวนเท่าใด

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า สามารถนำหลักการของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาปรับใช้กับการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ โดยกำหนดให้ผู้ริเริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องหาสมาชิกของพรรคการเมืองให้ได้จำนวนหาร้อยคนก่อน จึงจะมีสิทธิยื่นขอจัดตั้งพรรคการเมืองต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ ซึ่งจะสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้ทันก่อนการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ขอให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการรวบรวมแนวทางในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามที่ได้มีการพิจารณาในที่ประชุมคณะกรรมการ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการดำเนินการศึกษาเรื่องระยะเวลาในการจัดตั้งพรรคการเมืองหลังจากกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งมีผลบังคับใช้ เนื่องจากผู้ที่ต้องการจัดตั้งพรรคการเมืองอาจไม่สามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้ทันก่อนการเลือกตั้ง

- ควรมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการดำเนินการศึกษาเรื่องเงินอุดหนุนที่ให้กับพรรคการเมืองต่างๆ ที่จะต้องสัมพันธ์กับผลงานของพรรคการเมือง เพื่อป้องกันปัญหาในกรณีที่มีการจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อขอรับเงินอุดหนุนจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

- การจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ควรทำได้ยากและควรเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ๆ ส่วนรายละเอียดในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนั้น ควรมีรายละเอียดที่ชัดเจนเนื่องจากจะต้องนำไปบังคับใช้กับพรรคการเมืองทุกพรรค

- กฎหมายที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองจะแยกเรื่องการจัดตั้ง การจดทะเบียน และการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองออกจากกัน ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้กลุ่มคนที่ต้องการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองนั้น จะต้องมีส่วนสมาชิกจำนวนห้าพันคนมาประชุมร่วมกันเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองก่อน จึงจะสามารถนำไปขอจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองได้ แต่หากมีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ดังกล่าว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็ควรมีคำอธิบายที่ชัดเจน

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้การจัดตั้งพรรคการเมืองทำได้ง่ายโดยกำหนดให้ประชาชนจำนวนสิบห้าคนสามารถรวมตัวกันเพื่อยื่นขอจดทะเบียนพรรคการเมืองได้แล้ว ซึ่งการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้นจะต้องทำให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่แท้จริง และไม่ควรให้กลุ่มผลประโยชน์สามารถเข้ามาจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองได้

- หากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีผลบังคับใช้แล้ว อาจจะมีประชาชนบางส่วนตั้งคำถามว่ามีการปฏิรูปพรรคการเมืองอย่างไรบ้าง และหากไม่สามารถทำให้เกิดพรรคการเมืองใหม่หรือนักการเมืองใหม่ๆ ขึ้นมา อาจเกิดข้อสงสัยได้ว่ามีการปฏิรูปพรรคการเมืองจริงหรือไม่ ซึ่งเมื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีผลบังคับใช้ ก็ควรทำให้เกิดการปฏิรูปพรรคการเมือง และทำให้พรรคการเมืองที่มีอยู่แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งทำให้เกิดพรรคการเมืองใหม่ด้วย

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า เป้าหมายของการร่างรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับพรรคการเมือง คือ ต้องการให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันพื้นฐานทางการเมือง ซึ่งต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองต้องเป็นไปโดยชอบธรรม จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงระบบการ

จัดตั้งพรรคการเมือง เนื่องจากการกำหนดให้การจัดตั้งพรรคการเมืองกระทำได้ง่ายเกินไปทำให้เกิดการจัดตั้งพรรคการเมืองเฉพาะกาลจำนวนมากซึ่งไม่สอดคล้องกับเป้าหมายในการร่างรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับพรรคการเมือง ทั้งนี้ ข้อพิจารณาเบื้องต้นในการจัดตั้งพรรคการเมืองมีหลายกรณี เช่น ควรกำหนดจำนวนผู้ริเริ่มในการยื่นขอจัดตั้งพรรคการเมืองหรือไม่ หรือจำเป็นต้องรวบรวมสมาชิกให้ได้จำนวนตามที่กฎหมายกำหนดจากทุกภูมิภาคในประเทศตั้งแต่วันยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองหรือไม่ รวมทั้งประเด็นการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละพื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นเงื่อนไขหนึ่งในการจัดตั้งพรรคการเมืองหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งขั้นตอนการดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมืองตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอลงได้ เพื่อให้การจัดตั้งพรรคการเมืองกระทำได้ง่ายขึ้นซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรปรับลดขั้นตอนการดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมืองลง เนื่องจากร่างรัฐธรรมนูญนี้เป็นการปฏิรูปพรรคการเมือง จึงควรมีหลักการใหม่ ๆ ที่แสดงให้เห็นว่ามีการปฏิรูปพรรคการเมืองอย่างแท้จริง

- คณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญควรพิจารณาขั้นตอนการดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมืองให้รอบคอบ เนื่องจากคณะกรรมการมีเวลาจำกัดในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ประกอบกับหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการกำหนดให้บุคคลต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน อาจทำให้มีปัญหาในการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองได้ นอกจากนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการควรพิจารณาประเด็นว่าควรกำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองจ่ายเงินค่าบำรุงพรรคการเมืองหรือไม่ และหากมีการจ่ายเงินบำรุงพรรคการเมืองจะจัดเก็บในรูปแบบใด

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า การจ่ายค่าบำรุงพรรคการเมืองเป็นอีกประเด็นที่ต้องมีการอภิปรายให้ชัดเจน ซึ่งมีข้อพิจารณาว่าสมควรจะให้มีการจ่ายค่าบำรุงพรรคการเมืองในลักษณะใด และมีมาตรการที่จะควบคุมให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าบำรุงพรรคการเมืองอย่างแท้จริงได้อย่างไร

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม กล่าวว่า การกำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองจ่ายค่าบำรุงพรรคการเมืองไม่ได้สะท้อนถึงการให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมในการบริหารพรรคการเมืองแต่อย่างใด แต่วิธีการที่เหมาะสมในการให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมคือการกำหนดให้กรรมการบริหารพรรคมาจากสมาชิกพรรคการเมืองทั่วไปมากกว่ากรรมการบริหารพรรคที่เป็นนายทุนพรรคการเมือง รวมทั้งการกำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละพื้นที่อย่างเท่าเทียมกัน

นายอัชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ค่าบำรุงพรรคการเมืองมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินอุดหนุนพรรคการเมืองที่รัฐจะจ่ายสมทบให้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองในการพิจารณาว่าทุนในการจัดตั้งพรรคการเมืองมีจำนวนเท่าใดและมีที่มาจากส่วนใด ส่วนกลไกในการป้องกันไม่ให้นายทุนพรรคการเมืองจ่ายเงินบำรุงพรรคการเมืองจนสามารถควบคุมการดำเนินการของพรรคการเมืองได้เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องพิจารณาให้รอบคอบ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้เมื่อจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว พรรคการเมืองนั้นย่อมมีฐานะเป็นนิติบุคคลสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ แต่ต้องหาสมาชิกพรรคให้ครบจำนวนห้าพันคนภายในหนึ่งปีนับแต่จัด

ทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง ขณะที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฉบับก่อนปี ๒๕๕๐ กำหนดให้ต้องจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองกับนายทะเบียนพรรคการเมืองจึงจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้

- เดิมที่มีการกำหนดให้ต้องมีผู้ริเริ่มในการจัดตั้งพรรคการเมืองก็เพื่อวัตถุประสงค์ให้เป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองและมีทุนในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ ที่ประชุมควรพิจารณาประเด็นนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าจะยังคงมีอยู่หรือไม่ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยตำแหน่ง แต่ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่เสนอโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเลือกกันเองให้กรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งส่วนตัวเห็นว่านายทะเบียนพรรคการเมืองไม่จำเป็นต้องเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง แต่อาจกำหนดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นอีกตำแหน่งหนึ่งที่ไม่ได้มาจากกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งควบคุมหรือกำกับดูแลนายทะเบียนพรรคการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ควรกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมืองให้ชัดเจนว่าพรรคการเมืองมีทุนจดทะเบียนจำนวนเท่าใด และมีแหล่งที่มาของเงินทุนจากส่วนใด โดยควรกำหนดให้ต้องแสดงหลักฐานเกี่ยวกับทุนพรรคการเมืองให้ชัดเจนตั้งแต่วันจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง

- ควรกำหนดอัตราขั้นสูงของการบริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมืองต่อบุคคลหนึ่งคนให้ชัดเจน เพื่อป้องกันนายทุนพรรคการเมืองจ่ายเงินจำนวนมากเพื่อครอบงำพรรคการเมือง

นายอชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ควรพิจารณาด้วยว่าจะให้ความสำคัญกับจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองโดยกำหนดให้เป็นเงื่อนไขในการจัดตั้งพรรคการเมืองหรือไม่ และจะนำจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองมาเป็นเงื่อนไขในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งหรือไม่

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า โดยภาพรวมคณะกรรมการมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับเงื่อนไขในการจัดตั้งพรรคการเมือง มีเพียงบางประเด็นที่ต้องนำมาพิจารณาอีกครั้งว่าจะกำหนดหลักการอย่างไร เช่น จะกำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิกพรรคตามแต่ละภูมิภาคครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดตั้งแต่วันที่จดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองหรือไม่ เป็นต้น ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญจะสรุปประเด็นของที่ประชุมคณะกรรมการที่เห็นชอบในหลักการเบื้องต้น และจัดทำตารางแสดงประเด็นที่ยังมีความเห็นแตกต่างเกี่ยวกับเงื่อนไขในการจัดตั้งพรรคการเมืองมาให้ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

นายอชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งจะส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่จำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภามาให้คณะกรรมการทุกสัปดาห์ ซึ่งคณะกรรมการอาจจัดทำปฏิทินการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ เพื่อให้คณะกรรมการสามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จตามเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด

- มีกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งจะประชุมเรื่องร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙ ร่างพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙ และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๙ ซึ่งหากพิจารณาแต่ละฉบับเสร็จสิ้นคณะกรรมการการเลือกตั้งจะส่งร่างให้คณะกรรมการพิจารณาต่อไป

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะอนุกรรมการกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ควรให้กรรมการการเลือกตั้งเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการเพื่อชี้แจงเจตนารมณ์และหลักการสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ อันจะทำให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

อนึ่ง นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน แจ้งต่อที่ประชุมว่า คณะอนุกรรมการได้รับมอบหมายจากที่ประชุมคณะกรรมการให้ดำเนินการจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะอนุกรรมการได้กำหนดเบื้องต้นว่าจะจัดสัมมนาในวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๙ ณ อาคารรัฐสภา ๒ โดยมีคณะกรรมการการเลือกตั้ง สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง รวมถึงตัวแทนของพรรคการเมืองเข้าร่วมในการสัมมนาดังกล่าว พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ ทั้งนี้ รายละเอียดและกำหนดการจัดสัมมนาอย่างเป็นทางการจะแจ้งให้ที่ประชุมคณะกรรมการทราบอีกครั้งหนึ่ง

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันอังคาร ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม ได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๑๐ นาฬิกา

นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายสกันธ์ พรหมบุญตา

นิติกรชำนาญการ

นายณฤพนธ์ ฐลีจันทร์

นิติกรปฏิบัติการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์